

แนวทางการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์

นางศุภลักษณ์ คำสุพรม

ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ๓ วิธี ได้แก่ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง โดยกระทรวงการคลังได้ออกระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ โดยการจัดซื้อจัดจ้างวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) คือการซื้อหรือจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีวงเงินเกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท และเป็นสินค้าหรืองานบริการไม่ได้กำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog)

ปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุ หน่วยงานของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบเพื่อป้องกันและป้องปรามการทุจริต ดังนั้นการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ จึงมุ่งเน้นในประเด็นที่อาจทำให้การจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีความปรารถนาที่จะให้หน่วยงานมีการจัดหาพัสดุให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจะพิจารณาถึงความเสี่ยงของการปฏิบัติงานในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดประเด็นการตรวจสอบ วัตถุประสงค์การตรวจสอบ ขอบเขตการตรวจสอบ และวิธีการตรวจสอบ โดยกำหนดแนวทางการตรวจสอบ ดังนี้

๑. ความเสี่ยง เป็นการพิจารณาความเสี่ยงหรือเหตุการณ์ของแต่ละกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล หรือไม่เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากการพิจารณาความเสี่ยงจะทำให้ผู้ตรวจสอบภายในทราบว่ามีกิจกรรม/กระบวนการมีความเสี่ยงระดับใด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ตรวจสอบจัดลำดับความสำคัญได้อย่างเหมาะสม และเมื่อประกอบข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบจะช่วยบ่งชี้ความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ เช่น กระบวนการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง การเผยแพร่ร่างประกาศและร่างเอกสารประกวดราคา การเผยแพร่และการให้หรือจำหน่ายประกาศและเอกสารประกวดราคา การเสนอราคา การพิจารณาผลการเสนอราคา การขออนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้าง

๒. ประเด็นการตรวจสอบ โดยกำหนดเรื่องหรือประเด็นที่จะตรวจสอบ ความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การตรวจสอบที่ได้กำหนดไว้ในแผนการตรวจสอบ ซึ่งผลการตรวจสอบตามประเด็นการตรวจสอบต่างๆ จะทำให้สามารถสรุปผลการตรวจสอบตามวัตถุประสงค์การตรวจสอบของแผนการตรวจสอบได้ ทั้งนี้

การกำหนดประเด็นการตรวจสอบจะพิจารณาความสำคัญของแต่ละขั้นตอนงานในกระบวนการปฏิบัติงาน ในที่นี้อาจกำหนดเพื่อให้ทราบผลการตรวจสอบเกี่ยวกับขั้นตอนต่างๆ หรือขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การจัดทำเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างมีการปฏิบัติอย่างถูกต้องและมีเอกสารหลักฐานถูกต้อง ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ กรณีมีการเผยแพร่ร่างประกาศและร่างเอกสารประกวดราคา เพื่อให้สาธารณชนวิจารณ์หรือให้ข้อเสนอแนะ ได้มีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามระยะเวลาและช่องทางที่กำหนด การเผยแพร่ประกาศและเอกสารประกวดราคามีการปฏิบัติอย่างถูกต้อง และเป็นไปตามระยะเวลาและช่องทางที่กำหนด การพิจารณาคัดเลือกผู้ชนะการเสนอราคาเป็นไปตามหลักเกณฑ์การประเมินผู้ชนะการเสนอราคาที่กำหนดไว้ในเอกสารประกวดราคา การพิจารณาอนุมัติสิ่งซื้อสิ่งจ้างและการประกาศผลผู้ชนะการประกวดราคามีการปฏิบัติถูกต้อง เป็นไปตามข้อกำหนด การมีผลประโยชน์ร่วมกันของผู้มีหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามพ.ร.บ.จัดซื้อจัดจ้างฯ มาตรา ๑๓

๓. วัตถุประสงค์การตรวจสอบ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบของแต่ละประเด็นการตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ให้ทราบเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการตรวจสอบ โดยทำให้สามารถสรุปประเด็นการตรวจสอบได้ว่ามีข้อตรวจพบสำคัญใดที่ต้องเสนอรายงาน ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบควรกำหนดให้สอดคล้องกับความเสี่ยงและประเด็นการตรวจสอบ เช่น เพื่อให้ทราบว่า การจัดทำเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนด เอกสารหลักฐานต่างๆ มีข้อมูลถูกต้องตรงกัน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีความโปร่งใส ประหยัด และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบว่า การเผยแพร่เอกสารประกวดราคาได้เผยแพร่สาระสำคัญครบถ้วน ระยะเวลาและช่องทางการเผยแพร่ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนด เพื่อให้ทราบว่า การพิจารณาผลการเสนอราคาเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนด เพื่อให้ทราบว่า มีการอนุมัติสิ่งซื้อสิ่งจ้างและการประกาศผลการพิจารณาการเสนอราคาถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและข้อกำหนด เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค สาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ข้อสังเกต และหรือข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม

๔. ขอบเขตการตรวจสอบ โดยกำหนดขอบเขตการตรวจสอบให้เพียงพอที่จะบรรลุวัตถุประสงค์การตรวจสอบที่กำหนดไว้ โดยระบุให้ชัดเจนและควรให้ครอบคลุมในเรื่องที่ตรวจสอบ ข้อมูล เอกสาร หลักฐาน ระบบงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

๕. วิธีการตรวจสอบ เป็นการกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนการตรวจสอบที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และขอบเขตการตรวจสอบที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมที่ตรวจสอบ อาทิ ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่มีความสำคัญและการอนุมัติรายการตามระเบียบของทางราชการ การคำนวณ การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

การยืนยันความถูกต้องของข้อมูลกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสอบถาม โดยพิจารณาประเด็นความ
เสี่ยงในแต่ละกระบวนการ/ขั้นตอนปฏิบัติงาน เช่น

- การจัดทำเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การสอบทานรายงานขอซื้อของจ้าง รายละเอียดการคำนวณ
ราคากลางตามแบบที่ ปปช.กำหนด การตรวจสอบประกาศและเอกสารการซื้อการจ้างที่มีข้อความและรายการ
ถูกต้องครบถ้วนตามตัวอย่างที่ กวพ.กำหนด สอบทานเอกสารการซื้อการจ้างได้จัดทำโดยเจ้าหน้าที่พัสดุและ
ผ่านหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุก่อนเสนอหัวหน้าส่วนราชการ

- การจัดทำร่างประกาศและร่างเอกสารการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สอบทานการเผยแพร่
ร่างประกาศและร่างเอกสารการประกวดราคาฯ สำหรับพัสดุที่กำหนดให้ต้องเผยแพร่ (พัสดุมีราคาตามที่
กำหนดให้ต้องเผยแพร่ร่างฯ) สอบทานว่าได้เผยแพร่ในเว็บไซต์ของส่วนราชการและเว็บไซต์กรมบัญชีกลาง
ทั้งนี้กรณีการพิจารณาไม่เผยแพร่ร่างฯ อาจสอบทานว่าได้มีการระบุเหตุผลความจำเป็น หรือข้อดีข้อเสีย
ของการไม่เผยแพร่ร่างฯ อย่างชัดเจนหรือไม่ หากจำเป็น อาจพิจารณาว่า เหตุผลความจำเป็นดังกล่าวมีความ
เหมาะสมหรือไม่เพียงใด สอบทานว่ามีการเสนอรายงานขอปรับปรุง/ไม่ปรับปรุงร่างฯ ทุกครั้งที่มีข้อเสนอแนะ/
วิจารณ์ ได้มีการนำข้อเสนอแนะ/วิจารณ์ทั้งหมดมาพิจารณาอย่างครบถ้วนและมีการระบุเหตุผลเกี่ยวกับ
การขอปรับปรุง/ไม่ปรับปรุงอย่างชัดเจน

- การเผยแพร่และการให้หรือจำหน่ายประกาศและเอกสารประกวดราคา เช่น สอบทานประกาศและ
เอกสารประกวดราคาว่ามีข้อความและหรือรายการสาระสำคัญถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ
หรือข้อกำหนดและสอดคล้องหรือตรงกับร่างประกาศฯหรือรายงานขอปรับปรุงร่างฯ ที่ได้รับความเห็นชอบ
การปิดประกาศโดยตรวจสอบหลักฐานการปิด/ถอดประกาศ สอบทานว่ามีการเผยแพร่ตามระยะเวลา
ที่กำหนดโดยเปรียบเทียบวันที่เผยแพร่ในเว็บไซต์กับวันที่กำหนดให้มีการเสนอราคาหรือวันที่ถอดการปิด
ประกาศ สอบทานการให้หรือจำหน่ายเอกสารประกวดราคาผ่านระบบ e-GP โดยตรวจสอบหน้าจอระบบ
e-GP ว่าได้ดำเนินการส่งหรือมีไฟล์เอกสารประกวดราคาในระบบฯ ให้ดาวน์โหลดได้

- การเสนอราคา สอบทานว่ามีการเสนอราคาผ่านระบบ E-GP แหล่งที่มาของราคากลาง (ราคา
อ้างอิง)

- การพิจารณาผลการประกวดราคา สอบทานการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการพิจารณาผล
การประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือไม่ สอบทานว่าได้มีการพิจารณา
คัดเลือกผู้ชนะการประกวดราคาจากผู้เสนอราคาได้รับคะแนนหรือได้รับการประเมินสูงสุดเป็นไปตาม
หลักเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนด โดยตรวจสอบจากรายงานผลการพิจารณาและขออนุมัติสั่งซื้อสิ่งจ้างและ
หรือเอกสารหลักฐานการให้คะแนนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดและผลการรวมคะแนน(ถ้ามี) สอบทานกรณีราคา
ของผู้ชนะการเสนอราคารายที่เห็นควรซื้อหรือจ้าง ยังสูงกว่าวงเงินที่จะซื้อหรือจ้าง ให้พิจารณาว่า มีการเรียก
ผู้เสนอราคามาต่อรองราคาให้ต่ำสุดเท่าที่จะทำได้และมีความเหมาะสมให้เสนอซื้อหรือจ้างหรือกรณีต่อรอง
ราคาแล้วไม่ได้ผล ได้มีการเรียกผู้เสนอราคาที่เหมาะสมควรซื้อหรือจ้างทุกรายมาต่อรองราคาใหม่พร้อมกัน
ด้วยวิธียื่นซองเสนอราคาภายในกำหนดระยะเวลาอันสมควร โดยตรวจสอบว่ามีหลักฐานการเชิญผู้เสนอราคา

ทุกรายและได้กำหนดวัน/เวลาและสถานที่ให้เสนอราคาใหม่ที่เป็นวัน/เวลาและสถานที่เดียวกัน และรายงานผลการพิจารณาราคาได้ระบุผลการดำเนินการให้เสนอราคาใหม่อย่างถูกต้องตรงกันหรือสอดคล้องกับหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

- การอนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้าง เช่น ได้อนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้างกับผู้ชนะการประกวดราคาโดยสอบทานรายชื่อผู้ชนะการประกวดราคาจากหนังสือหรือรายงานผลการพิจารณาและขออนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้างว่าถูกต้องตรงกันกับรายชื่อผู้ชนะการประกวดราคาในระบบและรายละเอียดสาระสำคัญเป็นไปตามเงื่อนไขเอกสารประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ สอบทานว่าการแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เสนอราคาทุกราย มีการประกาศผลการพิจารณาในเว็บไซต์ของส่วนราชการและเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง

การนำผลการตรวจสอบไปใช้ประโยชน์

การบริหารพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างถือเป็นหัวใจที่สำคัญในการผลักดันให้มีการใช้ทรัพยากรของแผ่นดิน ทั้งในรูปแบบของตัวเงินและวัสดุอุปกรณ์ให้คุ้มค่า แนวทางการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์จึงมิใช่เพียงการตรวจสอบและให้คำปรึกษาเท่านั้น แต่ยังส่งผลประโยชน์ให้หน่วยงานมีการดำเนินงานอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ ช่วยป้องกันและลดโอกาสการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและสอดคล้องตามหลักการของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ คือ “คุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรวจสอบได้”